

# Piskurewicz, Jan

---

## Zebranie Zakładu Historii Organizacji Nauki

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 28/1, 250-251

---

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Ergetowski podkreślił, że liczba pięciu profesorów—Polaków na uniwersytecie w Dorpacie jest liczbą małą w porównaniu z liczbą profesorów pochodzenia polskiego na uniwersytetach rosyjskich, ale bardzo dużą — w zestawieniu z liczbą profesorów—Polaków na uniwersytetach niemieckich. Dr Franciszek Bronowski — podobnie jak dr Ergetowski — stwierdzał, że w Niemczech traktowano Uniwersytet Dorpacki jako forpocztę kultury niemieckiej. Zdaniem dra Bronowskiego jechali na studia do Dorpatu ludzie zamożni, co wpływało na obyczajowość życia studenckiego (pojedynki, biesiady, przesadne uczulenie na punkcie obrony własnego honoru). Dyskutant podkreślał wagę badań nad przekrojem społecznym studentów polskich w Dorpacie. Ten jego postulat zgłaszali również w dyskusji prof. Józef Miąso i doc. Irena Stasiewicz-Jasiukowa. Profesor Miąso ponadto wysunął pod adresem referenta pewne zastrzeżenia co do ujęcia tematu i konstrukcji referatu, w którym — zdaniem jego — za mało było uogólnień i brak prób definicji, na przykład organizacji studenckiej. Z tą oceną referatu nie zgadzali się między innymi doc. Irena Stasiewicz-Jasiukowa i dr Franciszek Bronowski.

Ponadto w dyskusji zadawano referentowi wiele pytań lub dzielono się refleksjami na temat osób związanych z Uniwersytetem Dorpackim. Tak, na przykład, prof. Waldemar Voisé mówił o J. Baudouinie de Courtenay, a dr R. Ergetowski o Wincentym Lutosławskim. Dr Irenę Łossowską interesował stosunek studentów Polaków do studentów Estończyków, zaś dr Teresę Ostrowską sprawa studiów kobiet na Uniwersytecie Dorpackim. Doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa prosiła referenta o bliższe scharakteryzowanie literatury dotyczącej wszechnicy dorpackiej oraz materiałów archiwalnych do dziejów tej uczelni i studiów w niej Polaków.

W trakcie dyskusji J. Rózewicz starał się odpowiedzieć na zadawane pytania, a także polemizował z prof. J. Bardachem w kwestii oceny znaczenia i związku z kulturą polską Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego, z dr F. Bronowskim w sprawach zamożności studentów polskich w Dorpacie oraz nie zgadzał się z niektórymi postulatami zgłoszonymi pod adresem referatu przez prof. J. Miąso.

Jan Kozłowski  
(Warszawa)

#### ZEBRANIE ZAKŁADU HISTORII ORGANIZACJI NAUKI

Dnia 23. IV. 1982 r. odbyło się posiedzenie Zakładu Historii Organizacji Nauki, na którym dr W. Rolbiecki wygłosił odczyt pt. *Spółeczny ruch naukowy w Polsce w latach 1944—1951 — jego zmagania o podstawowy model nauki krajowej*. Autor omówił w nim kolejno zagadnienia związane z procesem formowania się nowego i do dziś aktualnego kształtu nauki polskiej.

Nowa, powojenna rzeczywistość społeczno-polityczna sprawiła, że walka o organizacyjny model nauki polskiej była we wzmiankowanym okresie częścią walki politycznej między obozem zachowawczym a obozem reform. Zdaniem dra Rolbieckiego w omawianych przez niego zmaganiach obóz pierwszy reprezentowali przede wszystkim zrzeszeni w korporacjach uczeni (głównie członkowie PAU), natomiast w skład drugiego, antagonistycznego obozu, obok przedstawicieli centralnej administracji państwowej wchodził działacze PPR, PPS, SD, a także rosnąca grupa reformatorsko nastawionych uczonych. Naczelnym hasłem pierwszego obozu była wolność nauki, pojmowana jako swoboda uczonych w sferze działalności dydaktyczno-badawczej oraz jako samorządność środowiska naukowego (autonomia szkół wyższych, rozwój korporacji naukowych i maksymalny ich udział w kierowaniu nauką). Naczelnym hasłem drugiego obozu była służba nauki społeczeństwu (pod-

porządkowanie rozwoju nauki celom gospodarczym, kulturalnym, politycznym) Dr Rolbiecki omówił kolejne, najważniejsze posunięcia obydwu obozów i ich ostateczny wynik. Na zakończenie dokonał krótkiego, podsumowującego bilansu dokonania lat 1944—1951 w zakresie organizacji nauki — ze szczególnym uwzględnieniem tych, których konsekwencje są obecnie najbardziej aktualne.

Po odczycie wywiązała się dyskusja, w której udział wzięli: dr dr J. Rózie-wicz, P. Hübner, H. Horodyska, E. Tomaszewski, Z. Tokarska i mgr A. Biernacki. Pytania i polemika dotyczyły zarówno zagadnień szczegółowych, jak i bardziej ogólnych. Spośród tych ostatnich wymienić należy kwestię poprawności koncepcji referatu i jego tytułu (dr Hübner), kwestię braków w bilansie podsumowującym (dr Horodyska) i sprawę nieuwzględnienia mniejszych ośrodków nauki oraz nie wystarczającego uwzględnienia warunków politycznych (dr Tokarska). Z kolei dr Tomaszewski podkreślił oryginalność opracowania, odbiegającego od utartych schematów, w jakich zwykle ujmuje się tę tematykę. Polemizował jednocześnie z drem Hübnerem, przeceniającym — zdaniem dra Tomaszewskiego — korzyści, jakie daje społeczeństwu nauki, a nie doceniającym korzyści, jakie daje jej etatyzacja.

Na zakończenie dr Rolbiecki ustosunkował się do poruszanych przez dyskutantów kwestii.

Jan Piskurewicz  
(Warszawa)

\*  
\*  
\*

#### SESJA NAUKOWE POŚWIĘCONA SETNEJ ROCZNICY ŚMIERCI KAROLA DARWINA

Dnia 28 października 1982 roku odbyła się w Warszawie sesja naukowa zorganizowana przez Wydział Nauk Biologicznych PAN i Komitet Biologii Ewolucyjnej i Teoretycznej PAN.

Sesję otworzył sekretarz Wydziału Nauk Biologicznych prof. Adam Urbanek. Obradom przewodniczył prof. Władysław Kunicki-Goldfinger.

Referaty na sesji wygłosili: Adam Urbanek — *O powstawaniu „Powstawania” — rodowód intelektualny darwinizmu*; Leszek Kuźnicki — *Postać i dzieło Karola Darwina w polskim piśmiennictwie 1882 roku*; Kazimierz Zarzycki — *Prace botaniczne Karola Darwina*; Henryk Szarski — *Teorie ewolucyjne pierwszej połowy XX wieku*.

Po referatach wywiązała się ożywiona dyskusja, w której udział wzięli: prof. Adam Paszewski, prof. Stefan Białobok, prof. Władysław Krajewski, dr Andrzej Elżanowski, prof. Kazimierz Zarzycki, prof. Leszek Kuźnicki, prof. Adam Urbanek, prof. Henryk Szarski. Materiały Sesji zostaną opublikowane.

Wanda Grębecka  
(Warszawa)

#### O HISTORII SOCJOLOGII POLSKIEJ

W dniach 23—26 września 1982 r. odbyła się w Mogilanach k/Krakowa konferencja naukowa, której celem było poznanie stanu badań nad dziejami socjologii polskiej. Organizatorem konferencji był kierowany przez prof. dra Jerzego Szackiego Zakład Historii Myśli Społecznej Instytutu Socjologii UW, a uczestnikami przedstawiciele wszystkich ośrodków socjologicznych w kraju, tak uniwersyteckich, jak